

N:o 226.

Af herr **D. Bergström** m. fl., *i anledning af Kongl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående försäkring för beredande af pension eller lifränta.*

Det förslag till obligatorisk arbetareförsäkring, som af regeringen framlades vid 1895 års riksdag, var bygdt på invaliditetsprincipen. De argument, hvilka till stöd härför voro anförda såväl af Nya arbetareförsäkringskomitén i dess betänkande som af dåvarande civilministern i hans motivering af Kongl. Maj:ts proposition n:o 22, blefvo under Riksdagens behandling af ärendet knappast från något håll motsagda. Tvärtom erkändes allmänt rättigheten af denna princip, och hvilka omdömen i öfrigt regeringen än kunde bilda sig om Riksdagens uppfattning och önskningsar i arbetareförsäkringsfrågan, icke borde i fråga om sjelfva grundvalen för försäkringen omdömet kunnat blifva något annat, än att Riksdagen ansåg, att en blifvande arbetareförsäkring borde byggas på invaliditetsprincipen.

Under sådana omständigheter har det framkallat icke så liten förvåning, att det nya förslag, som nu framkommit, i hufvudsak blifvit bygdt, icke på invaliditetsprincipen, om också åt denna lemnats ett visst, begränsadt rum, utan på ålderdomspensioneringens princip. Innebar 1895 års förslag i första rummet invaliditetsförsäkring, men tillika ålderdomspensionering, så kan det nu föreliggande förslaget karakteriseras såsom i första rum-

met ålderdomspensionering, men i någon — rätt godtycklig — mån äfven invaliditetsförsäkring. Ordningen har blifvit omvänd, och detta har i sin tur, såsom också chefen för civildepartementet medgifvit, medfört en högst betydlig minskning af försäkringens effektivitet.

I stället för att enligt 1895 års förslag de obligatoriskt försäkrade vid hvarje slag af invaliditet, eller varaktig oförmåga till arbete, skulle vara tillförsäkrade en viss pension, äro enligt det nya förslaget de ingalunda fåtaliga arbetare, som bli invalider före 50 års ålder, uteslutna från all pensionsrätt, förrän de passerat nämnda åldersgräns. Såsom en ersättning härför ställer chefen för civildepartementet i utsigt, att en kommande Riksdag kan komma att antaga ett redan under förberedelse varande förslag till lösning af frågan om arbetsgifvares ansvarighet för olycksfall i arbetet. Men äfven om så sker, får man ihågkomma, att, enligt af Nya arbetareförsäkringskomitén meddelade uppgifter, utaf de arbetare, som årligen blifva invalider, endast omkring $\frac{1}{10}$, högst $\frac{1}{7}$, blifva det i följd af olycksfall. Hur går det med alla de öfriga, som — redan före 50 år — drabbas af yrkessjukdomar i helsofarliga yrken eller af annan nedbrytande sjuklighet? Hvad hafva statsmagterna att bjuda dem för valuta såsom ersättning för de pensionsavgifter, de under 10, 20, 30 år varit skyldiga att erlægga?

Att man här står inför en lucka af betänkligaste slag i det nu framlagda lagförslaget, lär ingen kunna bestrida. Det är naturligt, och det bekräftar sig också från arbetareförsäkringens stamort, Tyskland, att den försäkrade arbetaren skall, i allmänhet och i hvarje enskildt fall, säga till sig sjelf: »Om jag ingenting får i nödens stund, hvad tjenar då hela försäkringslagstiftningen till?» Chefen för civildepartementet yttrar om en annan lucka i det framlagda förslaget, att frågan om dess fyllande endast är att betrakta såsom en ren kostnadsfråga. Den fråga, som vi här fört på tal, är nog också en kostnadsfråga. Men den är något mer: det måste alltid vara af betydelse, huruvida och i hvad mån en lag om försäkringspligt kan af dem, saken gäller, de försäkringspligtige arbetarne, mottagas med någon grad af tillfredsställelse, eller om den från början får att kämpa emot klander och ovilja till följd af uppenbara brister, och möjligen under den fortsatta tillämpningen kommer att framkalla yttringar af missnöje och förbittring. Man behöfver endast se på de uppgifter öfver dödligheten och lifslängdsutsigterna inom en del yrken, hvilka i tabellform finnas bifogade Första arbetareförsäkringskomiténs betänkande, för att inse det berättigade i arbetarnes begäran, att den försäkringspligt, som kan komma att påläggas dem, också må vara förenad med utsigt att erhålla en skälig pension

vid hvarje fall af varaktig oförmåga till arbete, vare sig den härrör af olycksfall, sjukdom eller ålderdom, samt vare sig den inträder före eller efter 50 år.

Med hänvisning till nämnda sifferuppgifter och med åberopande af de talande skäl för invaliditetsprincipens fulla tillämpning, som finnas anförda såväl af Nya arbetareförsäkringskomitén som i Kongl. Maj:ts proposition n:o 22 vid 1895 års riksdag, anse vi oss kunna och böra hemställa, att den i det nu framlagda arbetareförsäkringsförslaget fastställda 50-årsgränsen för invaliditetspensionernas utgående måtte borttagas. Till den ökade kostnad, som häraf kan blifva en följd, anse vi nödiga tillgångar böra beredas genom en höjning af det fasta statsbidraget till de obligatoriska pensionsavgifterna, om man icke vill återgå till 1895 års förslag om bidrag från arbetsgifvarnes sida till dessa avgifter.

Det är i 14 § af det föreliggande lagförslaget, som nu ifrågavarande 50-årsgräns finnes uppställd. För den händelse en lag om arbetsgifvares ansvarspligt för olycksfall i arbetet framdeles skulle komma att antagas, torde nämnda paragrafs första moment lämpligen kunna erhålla ungefär följande ändrade lydelse: »Rätt till pension enligt denna lag inträder vid fyllda sextiofem år eller dessförinnan vid varaktig oförmåga till arbete, der icke motsvarande invaliditetspension utgår enligt annan lag».

Redan vid behandlingen af 1895 års förslag till beredande af pension vid varaktig oförmåga till arbete framställdes från åtskilliga håll anmärkningar mot pensionernas *minimibelopp*, respektive 76, 63 och 55 kronor i de tre olika pensionsklasserna. Man ansåg dessa pensioner otillräckliga, om det gälde att bereda den pensionerade en låt vara endast nödortftig försörjning, och man jemförde dem med de vida högre siffror för full fattigförsörjning, som den officiella statistiken meddelar.

Jemför man emellertid 1895 års minimipensioner med de minimipensioner, hvarpå det nu föreliggande förslaget har att bjuda, så lära anledningarna till anmärkningar icke blifva mindre. Den, som vid 18 års ålder ingått i försäkringen och sedermera varit försäkringspliktig hela tiden intill 50 år, erhåller visserligen, om han då skulle blifva invalid, en pension af respektive 103, 77 och 52 kronor. För den, som ej inträdt vid så unga år eller som icke allt ifrån sitt inträde utan afbrott varit försäkringspliktig,

blir deremot pensionen mindre och i många fall en ren obetydlighet. För den, som vid 29 års ålder ingått i försäkringen och vid 50 års ålder är invalid, belöper sig t. ex. årspensionen till respektive 44, 33 och 22 kronor. Detta under förutsättning, att den pensionerade varit försäkringspliktig hela tiden och icke, till följd af tidigare inträffad invaliditet, sjukdom eller andra orsaker, någon enda vecka varit befriad från att betala sin afgift. Har han det varit, blir pensionen ännu mindre.

Frågan är nu, huruvida icke staten i dylika fall skulle kunna inskrida och tillförsäkra de under försäkringstvånget varande arbetarne en visserligen icke hög, men dock något så när rimlig minimipension. Derförutan är det att befara, att det hela kommer att betraktas som en parodi på arbetarepensionering. Enligt senaste officiella redogörelse för kommunernas fattigvård uppgår medelvärdet af full fattigförsörjning till 95 kronor för hela riket, och i betraktande häraf torde det ej kunna anses för mycket begärddt att ifrågasätta fixerandet af en minimipension, uppgående till det belopp, som en försäkringspliktig 18-åring enligt nu föreliggande lagförslag skulle kunna erhålla vid 50 års ålder, derest han då blefve invalid, d. v. s. respektive 100, 75 och 50 kronor i rundt tal i de olika pensionsklasserna.

För vår del anse vi denna begäran så behjertansvärd, att vi ej kunna underlåta att i de blifvande försäkringspligtiges och de blifvande invalidernas namn framställa densamma.

I ett hänseende, i fråga om den nuvarande generationens medtagande i den obligatoriska försäkringen och delaktighet i dermed förbundna förmåner, hafva redan åtskilliga uttalanden framkommit från Riksdagens sida. Af de sju motioner om förökad afsättning till arbetareförsäkringsfonden, som under den ordinarie motionstiden blifvit väckta, åsyfta flertalet, om icke alla, att bereda möjlighet för en större del af denna generation, än regeringsförslaget omfattar, att blifva obligatoriskt försäkrade och pensionerade. Man synes allmänt önska, att åldersgränsen för inträde i den obligatoriska försäkringen, hvilken af regeringen flyttats ned till 30 år, måtte åter flyttas upp till 40 år, såsom i 1895 års förslag.

För ett dylikt yrkande kräfvess icke någon vidlyftig motivering. Det säger sig sjelft, och erfarenheten från andra håll bekräftar det, att, vid genomförandet af en dylik lagstiftning, det är en fördel att kunna få med och för den viktiga saken intressera så stor del som möjligt af den arbets-

kraftiga stammen af landets arbetare. Vid 1895 års riksdag gingo sträf-
vandena också fastmera i riktning mot ett ökande än ett minskande af
antalet åldersklasser inom den nu lefvande generationen, som skulle förkla-
ras försäkringspligtige.

Ser man på kostnadsfrågan, hvilken i detta fall af chefen för civil-
departementet förklarats vara den enda afgörande, så visa de kalkyler, som
bifogats Kongl. Maj:ts proposition, att icke heller den bör vara oöfverkom-
lig, allra minst i en tid, då statskassan har att uppvisa så stora öfverskott.
I betraktande af den andel, som den nuvarande arbetargenerationen haft i
åvägbringandet af de stora statsöfverskotten, kunde man till och med vara
frestad att önska en förmånligare kalkyl för denna generations räkning än
den, som bestått densamma i bilagorna till Kongl. Maj:ts proposition. Då
vi emellertid anse, att det af oss påyrkade stadgandet af en minimipension
skulle, åtminstone i någon mån, vara egnadt att upphjelpa hvad som här
brister, skola vi ej nu framställa något annat yrkande i denna del än det,
att försäkringspligten för den nuvarande generationen måtte utsträckas till
åldersgränsen 40 år.

Ehuruväl vi nog i åtskilliga andra punkter, än dem vi nu framhållit,
kunde önska ändringar i regeringens förslag till lag angående försäkring för
beredande af pension eller lifränta, anse vi oss för närvarande böra begränsa
oss till de här ofvan framförda önskemålen. Vi dela nemligen till fullo
den af chefen för civildepartementet uttalade meningen, att det i ett ärende
af den art som det förevarande är af synnerlig vigt, att man någon gång
verkligen börjar — en mening, åt hvilken en af ledamöterna af 1895 års
andra särskilda utskott gaf ett ännu starkare uttryck, då han i afgifven
reservation yttrade: »I min tanke vore långt bättre att en gång *börja*
att, låt vara, famla sig fram så godt man förstår och förmår och sedan af-
hjelpa uppdagade fel och brister än att vänta på en fullkomlighet, som
man i alla fall endast kan närma sig genom — begångna och rättade miss-
tag.» Varmt intresserade för att en början måtte ske, hafva vi med våra
ofvan i korthet motiverade ändringsförslag icke afsett att lägga hinder i
vägen för antagandet af en arbetareförsäkringslag vid innevarande riksdag,
utan fastmera att möjliggöra detta.

Med åberopande af § 55 riksdagsordningen tillåta vi oss sålunda före-
slå, att, i händelse en lag angående försäkring för beredande af pension

eller lifränta i anslutning till det framlagda regeringsförslaget af Riksdagen antages, detta må ske med vidtagande af ändringar i nedan nämnda afseenden:

1) att den i § 14 förekommande åldersgränsen 50 år för rätt till pension vid varaktig oförmåga till arbete borttages;

2) att såsom ett tillägg till bestämmelserna i § 15 fastställes ett minimibelopp för pensionerna till de försäkringspliktige af respektive 100 kr., 75 kr. och 50 kr. i de olika pensionsklasserna;

3) att den i § 4 förekommande åldersgränsen 30 år för den nuvarande generationens medtagande i pensionsförsäkringen ändras till 40 år.

De ändringar i lagtextens olika delar, som direkt eller indirekt kunna påfordras af våra ändringsförslag, tillåta vi oss anhålla, att vederbörande utskott måtte formulera.

Stockholm den 11 mars 1898.

David Bergström.

C. G. Thor.

A. Thylander.

Adolf Aulin.

C. J. Hammarström.

O. Walter.

J. Bromée.

Joh. Er. Nordin.

Joh. Nydahl.

Johan Ericsson.

E. Norman.

Lars Eriksson.

A. F. Broström.

J. Byström.

S. J. Kardell.

J. Persson.

H. Pantzarhielm.

Oskar Eklund.

Magnus Höjer.

E. Eriksson.

W. Styrländer.

M. F. Nyström.

J. Nordin.

Fridtjuv Berg.

K. G. Karlsson.